

gione non nihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim haec tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albi oculi (ut ita loquar) a nigro distinguitur, & ea tunica a dura cerebri membrana pronata pars consistit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisset, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione praefens tunica a tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē effor-

Pupilla. mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Adeo ut haec tunica uuae folliculo, a quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, praefertim si uuam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuae folliculus tunicae huic respondebit: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte haec tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillae comparatur. Atque ab hac similitudine Graeci praesentē tunicā *φρυγανή* & *φρύκη*, nos autē uuae appellamus. Quoniam uero a tenui cerebri membrana *χρυσιδίνη* dicta, haec tunica constituitur, Graeci illam quoque *χρυσιδίνη* nuncuparunt. Quamquam non ob id solum quod a tenui membrana cerebri producit, eam ita uocant, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quā uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque surculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internae superficiei folliculi uuae accedat, quae fibras illas continet, quibus uuae caro & acini sustententur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum surculi sparsim in uueam producantur, sit eorum surculorum internentū uueam illi tunicae connasci. Quā uero uuea tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premitur, uuea pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uuea namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuo nigra est, & modice humecta: in anteriori autem suae compressionis sede uariē tingitur, eumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut caesios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōfurgit, quod & si magnū sit paradoxū, non secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uuea perpetuo appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uuea tunica a dura liberata, diuisa. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusuis alterius animalis oculo. Ceterum interna uuae superficies uariis interstinguit coloribus, in posteriori enim oculi sede, qua haec tunica primum pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cerulea iridis in modum efficitur, atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna haec superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigricat, & non adeo laeuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos a se hac in parte educit tunicam constituturos, quae anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Praefens tunica planis duntaxat donatur superficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunicā constitueres, si ex tenuissima araneae tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplius est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi praesentem tunicam cōferre posses, si illum circularitē ab uuea tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum haec tunica tenuitate araneae telas ferē superat, & processulis ab uuea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, non admodum moror: modo qua nam sede reponatur, & quibus comitatur, quae sit imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albuginēū aqueum uuea nuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunicam sermone complecti, quā a dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim haec membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quā in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad maiorem

Uuea tunicae colores.

Ex humoris aut spirituum copia oculorum colorem non euariari.

Tunica cilijs & palpebrarū pilis comparata.

Dura oculi tunica a dura cerebri membranaeducta.

rem oculi circulū seu iridem usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* nuncupatur) & dein durā cerebri membranā modo opaca, & minime pellucida. Ea uero sede qua oculi nigri seu iris cōstitit, haec tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exacte lae uigatū, uitri alicuius loco lucernae accommodatur, pellucidumque est. Neque haec praesentis tunicae pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respōdet, uerū & substantia quoque est enim haec tunicae pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā haec tunicae pars secantibus non secus radi disiungique ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quae senibus hanc tunicae partem deradi praecipit, quā a tanta cum cornu similitudine *λεπασθῆναι* Graeci, nos uero corneam nominamus. Quāquid uidentur Graecorum plerique non hanc tantum praesentis seu durae tunicae partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunicā. Quod uero pellucidā durā tunicae partem a reliqua ipsius sede non pellucidā, ac si illa diuersa esset tunica, in praesenti non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modō diximus illas partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota ea sede qua cornu modo non pellucet, uueam tunicā absque alicuius substantiae interuentu succingit, ipsique uenarum arteriarumque gratia, ut prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi pertinacissime ac orbiculatim adnectitur, secundum maiorem oculi circulū seu iridē. Porro ea sede qua haec tunica cornu instar pellucida cernitur, uuea non cōtingit, & tantisper atque oculus sanus est, ab uuea notabili interuallo inibi distat, quā uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum

spacium quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui adhuc enarrādis superest, ac uerus humor censetur. nam aquae modo tenuis quodammodo secantibus & suffusiones curantibus occurrit, & insigniter aquae modo pellucidus cernit: unde etiā *υδαρδίνη* Graecis, nobis uero aqueus nominat. quamquam plerique hunc oui humori comparantes, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitrer Graecos hunc humorem in albo non cōtulisse, quū neutiquā aequē crassus sit, & multū accedit illi humori, quem ex recentibus integrisque ouis igni appositis resudare cernimus. Atque hic humor uueae tunicae partē corneae in sano oculo non contiguam sustinet, & (ut dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atque quum in oculo cōstitit, terminoque alieno, ut sic dicā, cōcluditur, uitrei humoris modō dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quae plana constat superficie, tantū habet sinum, quanta in anteriora protuberās crystallini humoris est pars. Anterior autē aquei humoris sedes gibba, dimidiatūque globi modo rotunda est, secundū oculi nimirū formam. Ceterum externa durae tunicae superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum laeuis est & lubrica: uerū cetera sede ita aspera inaequalisque uisitur, quemadmodū inuicem cōnatae membranae ad mutuū contactū exasperantur. Posteriori enim durae membranae sedi praeter

uenas & arterias ipsi implicitas musculus inserit, quem musculorū oculū mouentū septimū numerauimus: deinde lateribus superioribus ac inferiori externae huius superficiei sedibus, neruosa tenuitates musculorū inferuntur, quos sex primos oculū mouētes recensuimus. & deinde anteriori quoque durae tunicae parti ad iridē usque seu maiorem oculi circulū tunica obnascitur, quae adhuc cōmemoranda superest, ac adherēs eo quod oculū continet, & uicinis partibus cōmittit, dicit, alba a colore quē possedit etiā nuncupata. Haec membrana anteriori tantū oculi sedi obducitur, quae internā palpebrarū sedē inuestit, oculique partium numero ascribitur, quemadmodū & ipsae palpebrae, si modō cui id uisum sit, his quoque partibus adijci possunt. Fuit itaque haec oculi partium series: humor crystallinus: tunicula cepis pelliculae tenuissimae modō pellucida, anterioris crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in posteriori oculi sede tantū positus: tunica in qua uisoriū nerui substantia resoluit, ac posteriorem humoris uitrei sedē tantū amplectit: tunica uuea, a tenui cerebri membrana principiū ducēs: tunica seu orbis araneae telae modō tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quae in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit: aqueus humor: septem oculum mouētes musculi: tunica adherēs, seu alba, anteriori tantū oculi sede obnata: palpebrae, & demū uenae ac arteriae. Ceterū si quis modō oculi cōstructionē ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illū eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cōmemorare, nihil prohibet. Ego uero nunc ea oculū enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā effigie ita sensim delineans, atque in prima huius Capituli preposita figura oculū exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionē obiens, quēadmodū suo loco in ultimo huiuslibri capite subiiciā. Verū ut oculi fabricā adeo studiose soleo cōmonstrare, ut spectantiū nemo in ipsa quicquid desideraret: ita in ipsius partium usu explicādo hic prorsus obmutescō, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento non satisfaciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, a menon adferri posse, mihi persuasum

est. *Adhaerens ab albae oculi tunica.*

Humor vitreus.

Figura humoris vitrei.

Adhaerens ab albae oculi tunica.

Commutata partium oculi enarratio.

Oculi partium usus.

li deam,